

De Noorder, een hut om in te schuilen

Lees verder op de volgende pagina

De Noorder, een „huis voor de ziel”

• Jan van 't Hul

De Noorderkerk in de Jordaan in Amsterdam is een hut om in te schuilen, zegt gemeentepredikant ds. J. Visser. De koster, Johannes Post, weet nog een mooie typering: „Dit is een huis voor de ziel.”

In de hoek van de Noordermarkt, liggend aan de Prinsengracht, baadt de Noorderkerk in de voorjaarszon. Deze maand is het 400 jaar geleden dat in de Noorderkerk de eerste kerkdienst werd gehouden. Op 16 april 1623, eerste paasdag, werd de Bijbel binnengedragen en geopend.

Ds. Visser, een van de twee predikanten van de Noorder: „Al vier eeuwen lang zoeken de mensen hier naar het geloof. Wat we dan geloven? Dat ieder mens bij God welkom is, om door Hem gekend te worden en door Hem vernieuwd te worden. Zoals dit gebouw hier onverzettelijk staat, zo is God ook onverzettelijk in deze wereld aanwezig. Dit is een huis van God. Hij wijst geen mensen af. Maar, Hij laat ons ook niet blijven zoals we zijn. Hij vraagt bekering, vernieuwing, een nieuwe geboorte. Dat hebben alle mensen nodig, wereldwijd, ook in Amsterdam. En daarom zeggen we tegen de hele Jordaan: Kom 's over de drempel.”

Februaristaking

Buiten slaat de torenklok halfeen. Op de stoep van de kerk zitten een paar daklozen. Uit ervaring weten ze dat koster Post weleens koffie voor hen heeft.

Aan de buitenkant van een van de kerkmuren hangt een herinneringstekst, gewijd „aan alle gevallen buurtbewoners” uit de Tweede Wereldoorlog. Een tweede tekst herinnert aan de avond van 24 maart 1941. Toen vond hier de proteststaking plaats tegen het wegvoeren van 400 Amsterdamse Joden door de Duitse bezetters. „De volgende morgen brak de Februaristaking uit.”

Op het terras van café Hegeraad, een donkerbruine kroeg aan de rand van de Noordermarkt, zit een oudere heer aan de cappuccino. Hij heeft voluit zicht op de Noorderkerk. Hééft hij iets met die kerk? „Hij staat daar prachtig, en hij moet daar ook blijven staan, maar ik kom er nooit.”

Binnen staat een vrouw achter de tap. Ze is, zegt ze, al achttien jaar de buurvrouw van de kerk. „Die kerk hoort bij ons, bij de Jordaan. Maar de mensen van de kerk komen nooit bij mij. Dat vind ik wel jammer, want zó heb ik er niks aan. Als de dienst afgelopen is, zijn de kerkgangers allemaal zo verdwenen. Vroeger gingen ze van de kerk naar de kroeg, maar dat doen ze dus niet meer. Die mensen zijn aardig hoor, daar niet van, ik ken de koster en de dominee ook. En wat ik ook denk: dit is wel een strenge kerk.”

Expositie

In de stille kerkzaal staan oude banken rond de kansel, gericht op het Woord, wachtend op komende zondagochtend. Aan twee zuilen hangen liturgieborden, met „de eerste voorzang” en „de laatste voorzang”. Een van de vijf kroonluchters brandt. Grillige schaduwen vallen op witte muren. Tegenover de preekstoel zijn van oudsher de banken

Jubileumviering

Deze zaterdag en zondag herdenkt de Noorderkerkgemeente het 400-jarig bestaan. Zaterdag is er van 's ochtends tien tot 's avonds tien uur open huis voor de Jordaanbewoners, met rondleidingen, spelletjes, exposities en muziek. Zondagmorgen is er een jubileumkerkdienst met aansluitend een reünie.

gereserveerd voor de ambten. Op een tafeltje ligt de tekst „Vertrouw en Gehoorzaam Jezus! Nooit werd die keus te vroeg gedaan”.

Enorme borden laten de Tien Geboden zien: „God sprack alle dese woorden”. Een oude schildering toont achtenswaardige manspersonen. Ingespannen luisteren ze naar iemand die niet zichtbaar is, de Bijbel open voor zich.

De Noorderkerk wordt voor een deel van de week verhuurd aan de tentoonstelling „Vincent meets Rembrandt”, gewijd aan de Amsterdamse schilders Rembrandt van Rijn en Vincent van Gogh. Rembrandt woonde enige tijd in de Jordaan, Van Gogh kerkte met enige regelmaat in de Noorderkerk.

In 1973 werd de Noorderkerk de kerk voor de Gereformeerde Bonders in Amsterdam. Op zondag zijn er twee kerkdiensten. De ochtenddienst wordt bezocht door zo'n 200 à 300 mensen. De avonddienst door minder dan honderd.

Dominee en koster

In de kerkenraadskamer zitten ds. Visser en koster-beheerder Johannes Post. Beiden houden van hun kerk. Post: „Ik woon in de kosterwoning die zich in de kerk bevindt. Ik ben hier dus zeven dagen per week aanwezig, vaak 24 uur per dag. Nee, dit gebouw maakt mij niet vromer, maar ja, ik voel me hier wel dicht bij God.”

De koster is het visitekaartje van de Noorder, zegt Post. „We halen graag buurtbewoners naar binnen, voor een lunch of een high tea, voor een goed gesprek of voor een Alpha-cursus. Mensen zijn vaak eenzaam en zoeken toch een beetje aanspraak, óf in de kroeg, óf in de kerk. Zo planten we een zaadje en bidden of er vrucht mag komen. Wij zijn er voor de breedte van de wijk, voor de hele Jordaan. We doen er alles aan om de drempel laag te houden.”

Toch vormt zo'n historisch kerkgebouw wel een drempel voor het Jordaanse publiek, weet de koster. „Je spreekt weleens mensen die echt verbaasd zijn als ze horen dat ze zondags gewoon binnen mogen komen, en dat

ze dan mogen komen zoals ze zijn, ook zoals ze gekleed zijn.”

De Noorderkerk is van de buurt, zegt Post. „Zo voelen de mensen het hier. Ook al komen ze nooit binnen, het is toch hun kerk. De buurt waakt ook over dit gebouw. Als er eens iemand graffiti op de kerkmuur heeft gespoten, belt er direct een buurman, die zegt: „Koster, dat hoort toch niet, dat mag niet. Haal dat gauw weg alsjeblieft.”

Zorgen en sores

Ds. Visser houdt van de Noorderkerk vanwege haar eenvoud. „Dit is een sober en nederig huis, geen pronkerige kerk met een hoge toren. Voor mij is dit een heilig plekje in de Jordaan, een plaats waar al vier eeuwen lang mensen bij elkaar komen om het Woord te horen. Dat is zeker in Amsterdam iets heel kostbaars. Dit is geen dure tempel, maar een herberg voor het volk. Mensen waaien hier binnen, met al hun zorgen en hun sores, en we bieden hun een luisterend oor. Als je dan aan iemand voorstelt om samen te bidden, horen we maar zelden dat ze dat niet willen. Wanneer we pastoraat bedrijven, doen we dat dus ook aan de mensen van buiten. Met alles wat we hier doen, hoop je dat mensen Christus leren kennen. Dat is onze eerste roeping.”

Over de signatuur van de Noorderkerkgemeente zegt ds. Visser: „De buurt vindt ons misschien wel wat zwaar, denk ik. Maar ik zeg liever: We zijn orthodox met een open blik naar buiten. We staan van harte in de traditie om eruit te leven en te werken in de stad.”

Open kapel

Buiten, op de keitjes van de Noordermarkt, staat een tekst op een tweepoot: „Noorderkapel, open. Een plek van stilte in de hectiek van alledag”. De kapel—onderdeel van de kerk—is piepklein. Er staat een bank, een knielbank, een brandende kaars. Aan de wand hangt een kruis. Er ligt een folder over de psalmen, en er liggen Bijbels in allerlei talen. Naast een deur valt te lezen: „Druk op de knop voor een goed gesprek”.

Een schilderij aan de muur heet „Walking on Water”. Het is een impressie, geïnspireerd door de tsunami in 2011 in Japan. Het schilderij is „een symbool voor het huilen van onze aarde, voor het huilen van onze harten”.

In het gastenboek schreef deze ochtend iemand: „Vragen doe ik niet meer, die leeftijd ben ik voorbij.” En een ander kraste in wilde letters: „Ik bid, voor het leven dat ik verloren heb, ik bid, voor het leven dat nu begint.”

Vluchtheuvel

Als een huis staat de Noorderkerk op de Noordermarkt, al 400 jaar lang, als een pleisterplaats onderweg, als een vluchtheuvel in de wildernis van Amsterdam. Ds. Visser: „Deze kerk is zeer zichtbaar, voor iedereen. Dit gebouw is voor ons een gave van de Heilige Geest, ook al staat het zó nergens in de brieven van Paulus.”

Kerk en godsdienst 29

Vincent van Gogh kerkte met enige regelmaat in de Noorderkerk. beeld RD, Anton Dommerholt

Johannes Post. beeld RD, Anton Dommerholt

Ds. J. (Johan) Visser. beeld RD, Henk Visscher

"God sprack alle dese woorden". beeld RD, Anton Dommerholt

De preekstoel. beeld RD, Anton Dommerholt

Het Knipscheer-orgel. beeld RD, Anton Dommerholt

De Noorderkerk, in de Jordaan. beeld RD, Anton Dommerholt

De eerste predikant van de Noorderkerk

Onbekend is welke predikant als eerste de preekstoel van de Noorderkerk beklom. In 1623, het jaar van de ingebruikname van de kerk, telde de gereformeerde kerk van Amsterdam veertien predikanten. Om beurten gingen zij in de verschillende kerken en kapellen van de stad voor.

Volgens een eigen onderzoek van de Noorderkerk komen er meerdere voorgangers in aanmerking die mogelijk de eerste preek in de Noorder hebben gehouden. Onder hen bevindt zich Jacobus Trigland. Sinds 1610 was hij werkzaam in Amsterdam. Hij was een van de afgevaardigden naar de Synode van Dordrecht (1618-1619). Hij zou het geweest kunnen zijn die in 1623 de eerste

preek in de Noorderkerk hield. Het zou ook Adriaan Smout geweest kunnen zijn. Hij werd in 1620 beroepen door Amsterdam. Maar, Jacobus Rolandus zou het ook geweest kunnen zijn. Hij werd in 1602 (of 1603) vanuit de Palts (Duitsland) beroepen in Amsterdam. Hij leverde een belangrijk aandeel aan de totstandkoming van de Statenvertaling in 1637.

Wie óók de eerste preek in de Amsterdamse Noorderkerk gehouden zou kunnen hebben, is Eleazar Swalmius, of anders wel Rudolphun Petri, die sinds 1612 in Amsterdam aan het werk was. Hij bleef daar tot zijn dood in 1649. Petri is onder meer bekend geworden door zijn boek "t Lof onses Heeren J.C."

”

Wij zijn er voor de breedte van de wijk, voor de hele Jordaan

Johannes Post, koster Noorderkerk